

Eestil tuleb fossiilne gaas järk-järgult asendada taastuvate lahendustega

Avalik pöördumine peaministrile, rahandusministrile, keskkonnaministrile ning majandus- ja taristuministrile

05.05.2022

Eesti Roheline Liikumine (ERL) ja Eestimaa Looduse Fond (ELF) tunnustavad Eestit seniste pingutuste eest vähendada sõltuvust fossiilsest gaasist, sh Venemaa tarnitavast gaasist. Sõda Ukrainas on varasemast veel enam toonud esile vajaduse kiireks ja läbimõeldud rohepöördeks, mis aitaks tugevdada meie energiapuulgeolekut ning vähendada haavatavust fossiilkütuste tarneahelate tõrgetest.

ERLi ning ELFi hinnangul on kliimaeesmärkide täitmiseks, riigi energiapuulgeoleku tagamiseks ja taastuvenergeetika arendamise toetamiseks hädavajalik loobuda Vene gaasist viivitamatult ning pingutada üldiselt fossiilsest gaasist loobumise nimel. Püsivasse fossiilse gaasi taristusse investeerimise asemel peaksime panustama taastuvatesse lahendustesse, mille abil jõuame kliimaeesmärkide täitmiseni ja energiapuulgeoleku tagamiseni.

Praegu on Eesti riik Vene gaasi asenduseks rentimas ajutist LNG ujuvterminali, mis võimaldab meil lõpetada Vene gaasi importimine 2022. aasta lõpuks. Ajutine terminal on lühiajalise lahendusena praeguses olukorras arusaadav. Tulevikku vaatavad lahendused peavad tuginema aga energiasäästule ning taastuvatele energiaallikatele ja samme selle nimel on vaja hakata astuma kohe.

Soovime, et Eesti riik:

- 1. kehtestaks viivitamatult Venemaalt imporditud fossiilkütustele embargo ja jätkaks selle eest seismist ka Euroopa Liidu tasandil. Samal ajal nõudes ka Eesti ettevõtetelt Venemaalt pärit fossiilkütuste importimise lõpetamist.**
- 2. määratleks kindlalt LNG kasutamise lühikese ajaraami ja seaks konkreetse tähtaja fossiilsest gaasist lõplikult loobumiseks, mis oleks kooskõlas energiapuulgeoleku vajaduste, kliimaeesmärkide ning tarbijate kaitsega hinna mõistes. Kliimale kahjulikku LNG-d peaks kasutama nii lühiajaliselt kui võimalik, et vältida pikaajaliste investeeringute tõttu lukustumist fossiilkütustesse.**

Selleks on tarvis:

- a. välja töötada ning avalikustada fossiilsest gaasist väljumise kava, mis panustab nii energiapuudule kui ka kliimaeesmärkide täitmisesse.
 - b. kavandada fossiilsest gaasist väljumiseks lisameetmeid, sh kiirendada ja mitmekordistada planeeritud energia- ja ressursisäästu mahtu, leida lisavahendeid ning meetodeid kodumaise taastuvenergia tempokaks arendamiseks ja seda toetavate lahenduste kiirendamiseks.
3. ei toetaks Eestisse LNG püsiterminali rajamist ei rahaliselt ega erinevate garantiidega, kuna see süvendaks pikaajalist sõltuvust keskkonnakahjulikust importkütusest.

Miks peab Eesti loobuma fossiilsest gaasist?

1. **Energiapudulikkus.** Fossiilne gaas põhineb täielikult impordil ning on seega energiasisendina haavatav. Eestil on võimalus suurendada oma elanike energiapuudule ühes kasvuhooenergia (KHG) heitmete vähendamisega, toetades kohaliku taastuvenergiatootmist ja võimalusel gaasil põhinevate tehnoloogiate asendamist.
2. **Fossiilse gaasi hind ja energiakriis.** Viimane talv on meile näidanud fossiilse gaasi hindade ettearvamatust ja volatiilsust ning selle laastavaid tagajärgi ühiskonna kõige haavatavatele - energiavaesed võivad selle tõttu veelgi kasvada. Võttes arvesse karmistuvaid keskkonnanõudeid ja ülemaailmseid kliimaeesmärke, ei saa jääda lootma gaasihinna taastumisele kriisieelsele ajale ning selle püsimisele.
3. **Kliimamuutus.** Fossiilse gaasi tarneahela igas osas lekib metaani, mis võimendab kliimamuutusi 20 aasta lõikes [ühiku kohta 84x rohkem kui CO₂](#). Metaanilekete osakaal inimtekkeliste metaaniemissioonide seas on [suurem, kui varasemalt arvati](#). [Viimane IPCC kliimateadlaste raport](#) rõhutab kiireloomulist vajadust vähendada järsult KHG heitmeid ning lõpetada fossiilkütuste kasutamine, et vältida veelgi katastroofilisemaid kliimamuutuse stsenaariumeid. Ka 2021. aasta [Rahvusvahelise Energiaagentuuri \(IEA\) eriraport süsinikuneutraalsuse kohta](#) rõhutab, et enam ei tohiks investeerida mitte ühtegi uude fossiilkütuste tootmisvõimsusesse.

Gaasi kasutamise lõpetamine on Eestile lihtsamini saavutatav eesmärk kui paljudele teistele Euroopa riikidele. Eesti gaasikasutus juba madal (u 6-8% energiabilansist) ning on 2007. aastast olnud [langustrendis](#). Gaasi lõpptarbimine Euroopa Liidus [langeb aastaks 2030 hinnanguliselt vähemalt 32-37% võrreldes 2015. aasta tasemega](#) "Eesmärk 55" paketi tulevate kliimaeesmärkide tõttu ning sõltuvalt Euroopa Komisjoni poolt välja pakutavast RePowerEU plaanist võib gaasitarbimise langus olla veelgi kiirem.

Lahendused fossiilse gaasi kasutamise lõpetamiseks

Fossiilse gaasi kasutamist saab märgatavalt vähendada energiat säästes ning suurt osa ülejäänud nõudlusest saab järk-järgult asendada protsesside elektrifitseerimisega ja vähemal määral taastuvat päritolu gaasidele üleviimisega kohtades, kus elektrifitseerimine pole tehnoloogiliselt optimaalne.

1. **Renoveerimine.** Märkimisväärset energiasäästu saab saavutada lihtsate renoveerimistega, näiteks pööningute, katuste ja katusealuste soojustamisega. Riik saaks suunata võimalikult palju rahastust ELi struktuurifondidest olemasolevate renoveerimisprogrammide mahu suurendamiseks, lisaks saaks uurida võimalusi EL fondides ette nähtud renoveerimisprogrammide investeringute ajaliselt ettepoole toomiseks. Rahalise toetuse kõrval on oluline ka nõustamisteenuse pakkumine (kontaktpunktid KOVIDes). Lisaelarvega ette nähtud täiendavad 19 miljonit eurot väikeelamute energiasäästu- ja tõhususe suurendamiseks on hea algus, ent vaja on kordades rohkem vahendeid.
2. **Soojusmajanduse dekarboniseerimine.** Riik saaks investeerida eurofondidest ja/või siseriiklikest vahenditest soojuspumpade programmi, mis aitaks viia hetkel gaasiboileritega köetud ~45 000 majapidamist üle soojuspumpadele või kaugküttele. Lisaks saab mitmekesistada kaugküttesüsteemide energiaallikaid. Selleks tuleb investeerida tööstuslikesse soojuspumpadesse, kohalike säästlike taastuvenergiavõimsuste arendamisse ning jääsoojuse kasutamisse.
3. **Tööstuse dekarboniseerimine.** Protsessides, mida on keeruline degasifitseerida (nt tööstuslikud protsessid, kus vajatakse kõrget temperatuuri või kus kasutatakse gaasi toormena) saab fossiilse gaasi asendada biogaasi või taastuvenergiaga põhineva vesinikuga või selle derivaatidega. Selleks on vaja hoogustada biogaasi tootmisjaamade rajamist ning muu hulgas paremini ära kasutada rohtse biomassi jäätmeid biogaasi tootmiseks. Taastekavast rahastatavat rohelist vesiniku tarneahelate skaleerimise toetuse andmist saaks prioriseerida selliselt, et vesiniku kasutataks sektorites, mis sõltuvad hetkel fossiilsest gaasist ning mida pole võimalik elektrifitseerida.

Energiajulgeoleku tagamine ja kliimaeesmärkide täitmine pikas perspektiivis nõuab poliitilist tahet ja selget plaani alustada viivitamatult üleminekuga fossiilselt gaasilt taastuvatele lahendustele, mis eeldab energiasäästu meetmete laialdast rakendamist. Ootame selles teie initsiatiivi - algatada energiajulgeolekut ja kliimakindlust toetav mitmekesine strateegia, mille lõppeesmärk on selge ajalise tähtsusega järk-järguline loobumine fossiilsest gaasist.

/digitaalselt allkirjastatud/

Madis Vasser
Eesti Roheline Liikumine
Juhatuse liige

/digitaalselt allkirjastatud/

Siim Kuresoo
Eestimaa Looduse Fond
Juhatuse aseesimees

Lisainfo:

Johanna Kuld, Eesti Rohelise Liikumise huvikaitse ekspert, johanna@roheline.ee, 53493076
Johanna Maarja Tiik, Eestimaa Looduse Fondi kliimapoliitika ekspert, johanna@elfond.ee, 51935297